

EĞİTİM VE YÖNETİM AÇISINDAN KAMPÜS REKREASYON PROGRAMLARININ ORGANİZASYONEL ETKİNLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİ

Özcan BİZATİ¹, Osman GÖDE¹, Necla KÖKSAL¹

ÖZET:

Bu çalışmada, “kampüs rekreasyon programlarının organizasyonel etkinliğinin ölçülmesi” amaçlanmıştır. Çalışma ODTÜ’ den 100 gönüllü (akademik personel, idari personel ve öğrenciler) deneği içermiştir. Çalışmada bilgi toplama aracı olarak Hedef Kitle Tatmin İndeksi (HKTI) kullanılmıştır (3).

Bilgi analizi sıklık ve çoklu karşılaştırma (Anova) ve Likert Ölçeği kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite yaşayanlarının kampüs rekreasyon programlarından memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır. Programların kalitesi, geliştirilmesi, duyurulması, istenirliği, ve rekreasyondan sorumlu personelin kalitesi yetersizdir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon programları, Organizasyonel etkinlik, Rekreasyonel memnuniyet.

ABSTRACT:

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION AND MANAGERIAL CONCEPTS OF CAMPUS ORGANISATIONAL RECREATIONAL PROGRAMS

The purpose of the study was to “measure the organizational effectiveness of campus recreation programs”. Participants for this study consisted of volunteer 100 academic, staff members and students. Target Population Satisfaction Index (Weese, 1997) was used as data collection instrument.

Using frequency and multiple comparison of one-way anova has done data analysis. Results indicated that, people living in university was not satisfied to campus recreation programs. Quality, promotion, announcement, demand of programs and quality of recreation staff members was inadequate.

Key Words : Recreational programs, Organizational effectiveness, Recreational satisfaction.

GİRİŞ

Bugünlerde herhangi bir üniversiteye gidilse, değişik spor aktiviteleri veya organizasyonları ile karşılaşılabilir. Bu organizasyonların amacı, üniversite hayatı yaşayanlarının stresini azaltmak ve üretim seviyesini artırmaktır. “Kampüs rekreasyon programları üniversitenin bütün misyonu (eğitim,

¹ Pamukkale Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü.

öğrencinin yaşam kalitesini artırmak ve insanları gelecek için hazırlamak) için vardır” (3). Bu çeşit programlar öğrencilerin rekreasyonel yeteneklerini ve ilgilerini geliştirme ve giderme potansiyeline sahiptirler, böylece mezun olduktan sonra da rekreasyonel spor aktivitelerine katılmaktan yararlanabilirler ve hoşlanabilirler. Bu aktivitelere katılım değişik seviyelerde (akademik personel, idari personel, öğrenci, mezun, personel aileleri, misafir, vb.) ve değişik ücret seviyelerinde olmaktadır. Bu programların diğer yararları;

- Öğrencinin sosyal yaşamını geliştirir
- Stresi azaltır
- Baskıya karşı mücadeleyi artırır
- Öğrencinin kendisini muhafaza etmesini sağlar
- Katılımcıların yaşam kalitesini artırır
- Okul ruhunu ve diğer öğrencilerle veya kuruluşlarla ilişki kurma hissini sağlar (3).

Kampüs hayatına sahip olan üniversiteler, diğer üniversitelere oranla daha fazla rekreasyon aktiviteleri organize edebilirler ve bu aktiviteler için daha fazla zaman harcayabilirler. Bu tür aktiviteler organize edilirken milyarlarca lira para spor tesislerini yenilemeye veya malzeme satın almaya harcanır. Üniversiteler birer eğitim kuruluşu olduğuna göre, üniversite kampüsünde düzenlenen bütün aktiviteler eğitsel amaçlı olmalıdır.

Eğer bir kişi kampüs yaşamına sahip olmuş ise, kampüste yaşayanların bazılarının bu rekreatif aktivitelerden memnun, bazılarının ise memnun olmadığını gözlemiştir. Kaliteli rekreasyon programları katılımcıların sosyal, fiziksel ve en önemlisi zihinsel yönden gelişimine katkıda bulunacaktır. Katılımcıların sosyal, fiziksel ve en önemlisi zihinsel yönden gelişimine katkıda bulunan kaliteli rekreasyon programlarının hangi türleri kampüste yaşayanları memnun eder ve sizin üniversitenizin rekreasyon programları sizi ne seviyede memnun ediyor?

Kampüs rekreasyon programlarında başarılı olabilmek için, rekreasyon programlarından sorumlu kişiler bu programları katılımcıların ihtiyacına göre değil, kampüs hayatı yaşayan kişilerin ihtiyacına cevap verecek şekilde geliştirmeli ve organize etmelidirler. Çünkü katılımcı davranışları/istekleri gelecekte düzenlenecek kampüs rekreasyon programlarının planlanmasında kullanılabilir (4). Bu araştırma, kampüs rekreasyon programlarından üniversite mensuplarının memnuniyet seviyesini ölçmek için yapılmıştır. Memnuniyet beş ana başlık altında (programın kalitesi, iletilemesi, istenirliği, duyurulması ve rekreasyondan sorumlu personelin kalitesi) incelenmiştir.

Kampüs rekreasyon programlarının etkililiği ile ilgili ilk çalışma 75 yıl önce yapılmasına rağmen daha sonra çok az sayıda araştırma yapılmıştır (1,2). Bu çalışmaların çoğunluğunda kampüs rekreasyon programlarının amaç, sistem ve süreç modelleri araştırılmıştır.

Frisby, 1986 da yaptığı çalışmada Kanada Milli Spor Komitesi bünyesinde amaç ve sistem modellerinin organizasyonel etkililiğini incelemek için tanımlayıcı istatistikler ve Pearson ilişki matrisini kullanmıştır (2). Araştırmaya Kanada'daki Amatör Hokey Birliği dışında kalan bütün organizasyonlar dahil edilmiştir. Sonuçta amaç ve sistem modellerinin organizasyonel etkililiği ölçmede tam bir metot olabileceği ortaya çıkmıştır (2).

Challadurai & Haggerty, 1991 de 237 kişiye uyguladıkları anket sonucunda gönüllü idarecilerin kendi programlarını, profesyonel idarecilerden daha fazla tercih ettiklerini bulmuşlardır. Ayrıca, karar alma sürecine katılım ve personel arasındaki pozitif ilişkinin daha fazla iş memnuniyeti ile sonuçlandığını bulmuşlardır (1).

METOD

Çalışmadaki denek grubunu ODTÜ'den 100 gönüllü akademik (29), idari personel (25) ve öğrenci (46) oluşturmuştur. Araştırmada yaş, cinsiyet, antrenman seviyesi, performans seviyesi, özel spor branşları gibi değişkenler göz önünde tutulmamıştır, çünkü asıl ölçülmek istenen programdan memnuniyet seviyesini belirlemektir.

Bu araştırmada Hedef Kitle Tatmin İndeksi (HKTI) kullanıldı. Çünkü, müşteri memnuniyeti programın başarısının tek göstergesidir. Anket deneklere bölümlerde, spor merkezlerinde, alışveriş merkezinde, kafeteryalarda, sosyal alanlarda, kütüphanede, yurtlarda ve rektörlük binasında dağıtıldı. Bilgisayar kontrollü kayıt ve hesaplamalar için bir taslak geliştirildi. Sonuçlar sıralamaya konulmak için nümerik değerlere (C=5, M=4, S=3, L=2, N=1, U=0) çevrildi. Bilgi toplama aracı her denek için maksimumda "75", minimumda "0" puan üretti.

HKTI anketi üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm deneklerle ilgili temel bilgileri, üniversitedeki pozisyonlarını, programdan haberdar olup olmadıklarını, katılım seviyesini veya niçin katılmadıklarını öğrenmek için dört sorudan oluşmuştur. İkinci bölüm beş ana başlık altında on beş sorudan oluşmuştur. Bu beş ana başlık programın kalitesi, programın ilerletilmesi, rekreasyondan sorumlu personelin kalitesi, programın üniversitede istenirliği ve programın duyurulmasıdır. Üçüncü bölümde deneklere, programın geliştirilmesi veya eksiklerinin giderilmesi ile ilgili önerilerinin olup olmadığı soruldu.

Bilgi analizi SPSS Anova (sıklık ve çoklu karşılaştırma) ve Likert Scale (Likert Ölçeği) kullanılarak yapıldı. Deneklerin memnuniyetini belirlemek için her açıklamanın beş ana başlık altında ayrı ayrı aritmetik ortalamaları ve programın bütününden memnuniyet seviyesini belirlemek için genel aritmetik ortalamaları belirlendi.

BULGULAR VE YORUM

SPSS sonuçlarının hipotezi desteklediği görüldü. Anketin ikinci bölümündeki on beş soru başka anlamlı faktörler olup olmadığını belirlemek için incelendi.

Deneklerin %70 inin (öğrencilerin %78.06 sı, akademik personelin %62.06 sı ve idari personelin %68 i) programdan haberdar, %30 unun haberdar olmadığı sonucu ortaya çıktı.

Katılım seviyelerine baktığımızda, deneklerin %19 unun (öğrenci %23.9, idari personel %20 ve akademik personel %10.34) çok aktif katılımcı oldukları, %56 sının (öğrenci %60.89, idari personel %60 ve akademik personel %44.83) orta seviye katılımcı oldukları ve %25 (öğrenci %15.21, idari personel %20, akademik personel %44.83) katılımcı olmadıkları sonucu ortaya çıktı. Katılımcı olmayanlardan %56 sı niçin katılmadıkları ile ilgili bilgi vermemişlerdir. Öğrencilerin %16.67 si program onları çok ilgilendirmediği için. %16.67 si yetersiz duyuru sebebiyle, %66.66 sı da zamanlarının olmamasından dolayı katılmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. İdari personel niçin katılmadıkları ile ilgili hiç bir bilgi vermemiştir. Akademik personelin %33.33 ü zaman yokluğundan, %22.22 si kendi programını uyguladığı için, %11.11 i her zaman okulda olmadığı için, ve %11.11 i aktiviteleri kaliteli bulmadığı için programa katılmamaktadırlar.

Programın kalitesine baktığımızda verilen puanlara göre program kalitesinden en alt seviyede memnun olan grup akademik personel, en üst düzeyde memnun olan grup ise idari personel olarak görülmektedir. Anova'daki çoklu karşılaştırmaya göre akademik personel ile öğrenci arasında ve akademik personel ile idari personel arasında belirgin bir görüş farklılığı ortaya çıkmıştır. Bu farklılıklar akademik personel ile öğrenci arasında -7.0111 seviyesinde, akademik personel ile idari personel arasında -5.8600 seviyesinde olmuştur.

Diğer bir belirgin farklılık ise programın geliştirilmesi ile ilgilidir. Programın geliştirilmesi bakımından öğrenciler en memnun grup olurken, akademik personel en az memnun olan grubu oluşturmaktadır. Anova'daki çoklu karşılaştırmaya baktığımızda programın geliştirilmesi ile ilgili her üç grup arasında görüş ayrılığının olduğu ortaya çıktı. Akademik personel ile öğrenci arasında -5.9271 seviyesinde, akademik personel ile idari personel arasında -5.4662 seviyesinde görüş farklılıkları belirlenmiştir.

Programdan sorumlu personelin kalitesi her üç gruba göre düşük görünmektedir. Programdan sorumlu personelin kalitesi beş ana başlık altındaki incelemeler içinde en düşük puanı almıştır. Çoklu karşılaştırma metodu da bu farklılığı ve akademik ve idari personelin yaklaşık aynı seviyedeki memnuniyetsizliğini göstermektedir. Öğrenci ile akademik personel arasında 1.1042 seviyesinde, ve öğrenci ile idari personel arasında .7470 seviyesinde görüş farklılıklarının olduğu ortaya çıkmıştır.

Programın üniversitede istenirliği konusunda da her üç grup arasında belirgin bir görüş ayrılığının olduğu görünmektedir. En büyük görüş ayrılığı öğrenci ile akademik personel arasında olmuştur. Anova'daki çoklu karşılaştırmada programın istenirlik seviyesinin statüye göre değiştiğini göstermektedir. Akademik personel ile öğrenci arasında -5.9198 seviyesinde, akademik personel ile idari personel arasında -6.2299 seviyesinde görüş farklılıklarının olduğu saptanmıştır.

Program duyurusunun en az yapıldığı grubu akademik personel oluşturmaktadır. Toplamda bütün katılımcılardan programın duyurulması 2.63 puan almıştır. Çoklu karşılaştırmada öğrenci ile idari personel yaklaşık aynı görüştedirler fakat akademik personel ile aralarında belirgin görüş ayrılıkları vardır. Akademik personel ile öğrenci arasında -2.4190 seviyesinde, akademik personel ile idari personel arasında -2.3503 seviyesinde görüş farklılığı ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak HKTI ye göre katılımcıların memnuniyet seviyesi 5 üzerinden 2.78 puan seviyesinde gerçekteşmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, akademik personelin memnuniyet seviyesi diğer iki katılımcı gruptan beş ana başlıkta da daha düşük seviyede olmuştur. Her üç grup arasında farklılıklar olmasına rağmen en belirgin farklılık akademik personel ile öğrenci memnuniyet seviyesi arasında gerçekteşmiştir. Öğrenciler programdan en fazla memnun olan grup olurken akademik personel ise en az seviyede memnun olan grup olmuştur. Her üç grubu da ayrı ayrı ve toplamda Likert ölçeğine göre değerlendirdiğimizde programdan memnun olmadıkları tespit edilmiştir. Burada üzerinde durulması gereken programın öğrencilerin isteğine göre mi geliştirilmesi gerekliliği yada diğer iki grubu da en az öğrenciler kadar memnun etmek mi olmalıdır, ve özellikle programın geliştirilmesinde öncelik katılımcılara mı yoksa üniversite mensuplarının hepsine mi verilmelidir? Chelladuari ve Haggerty (1991)' nin çalışmasının sonuçlarında da rekreasyon aktivitelerinin herkesin ihtiyaçını karşılayabilecek şekilde düzenlenmesi vurgulanmaktadır (1). Adı geçen çalışmada olduğu gibi, aktivite çeşitleri düzenlenirken aktiviteler üniversite yaşayanlarının görüşleri alınarak organize edilirse katılım ve memnuniyet seviyesi artırılabilir mi? Hammitt & Hammitt (1985), kampüs rekreasyon programlarında kullanıcı tipi ve kategorisinin kampüs rekreasyon planlanması ve yönetilmesinde önemli bir gösterge olduğunu söylemektedirler (3).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bulgulardan elde edilen bilgiler üniversite yaşayanlarının kampüs rekreasyon programlarından memnun olmadıklarını göstermektedir. Sonuç olarak programın kalitesi, duyurulması, istenirliği ve rekreasyondan sorumlu personelin kalitesi düşük bulunmuştur. Ayrıca, programdan sorumlu olan kişiler üniversite mensuplarının ihtiyaçlarına göre program hazırlamamakta, malzemeleri yeterince geliştirip yenilememekte, aktiviteleri daha cazip hale

getirmek için yeterli çaba harcamamakta ve aktivitelerin amaçlarını net olarak açıklamamaktadırlar.

Özellikle akademik ve idari personel programdan sık sık haberdar edilmelidir. Duyurular katılımın artması için üniversite mensuplarına daha fazla ulaştırılmalıdır. Programın duyurulması sadece spor tesislerinin olduğu bölgede değil, özellikle her bölümde akademik ve idari personelin haberdar olabileceği şekilde yapılmalıdır. Ayrıca bu duyurularda programın amacının açıklanması katılımı artırabilir. Düzenlenen aktivitelerin amacı üniversite mensuplarının aktivitelere ilgilerini artıracak şekilde olmalıdır. Rekreasyondan sorumlu personelin üniversite mensuplarının rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayabilecek seviyede olmadığı belirlenmiştir. Bu açığı gidermek için deneyimli uzmanlar, antrenörler veya beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile çalışılmalıdır. Ayrıca rekreasyondan sorumlu personel ya hizmet içi eğitime alınmalı yada deneyimli ve bilgili personel ile çalışma yoluna gidilmelidir. Kullanılan malzemelere düzenli olarak bakım, yenileme ve geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. En önemlisi de şimdiye kadar pek fazla dikkate alınmamış olan engelliler için rekreasyon aktiviteleri düzenlenmeli ve engellilerin aktivitelere katılımı teşvik edilmelidir. Tesisler esas amaçları dışındaki aktivitelere kapatılmalıdır. Ayrıca çalışma saatleri dışında yeterince aktivite düzenlenmelidir. Her zaman yeni ve güncel aktiviteler ilave edilmeli, kullanılan programlar gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler veya düzeltmeler yapılmalıdır. Programın kalitesini artırırken öğrenci, akademik ve idari personel arasındaki memnuniyet farklılığını ortadan kaldıracak önlemler alınmalıdır. Programın geliştirilip yürütülmesi ile ilgili görüş ayrılıklarını ortadan kaldırmak için konunun uzmanlarına danışılmalı ve rekreasyon programları katılımcıya göre değil, üniversite mensuplarının isteklerine göre düzenlenmeli ve geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR:

1. CHELLADURAI, P.& HAGGERTY, T.R.; “Measures of Organizational Effectiveness of Canadian National Sport Organizations”. Canadian Journal of Sport Science 16:2, 126-133, 1991.
2. FRISBY, W.; “Measuring the Organizational Effectiveness of National Sport Governing Bodies”. Canadian Journal of Applied Sport Science 11:2, 94-99, 1986.
3. HAMMITT, S.A., & HAMMITT, W.E.; “Campus Recreation Facilities, Planning for Better Use”, JOPERD-January, 1985.
4. WEESE, W. J.; “The Development of an Instrument to Measure Effectiveness in Campus Recreation Programs”. Journal of Sport Management 11, 263-274, 1997.